

& SAVOIR-VIVRE®

Creat cu pasiune și savoir-faire. Un volum Baroque Books & Arts®.

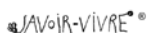
Dean Burnett

CREIERUL IDIOT

traducere din limba engleză de
MIHAI-DAN PAVELESCU

Ediția a II-a, revizuită

Colecție coordonată de Dana MOROIU

Dean Burnett

THE IDIOT BRAIN

First published in 2016

by Guardian Books, Kings Place, 90 York Way, London, N1 9GU

and Faber & Faber Limited

Bloomsbury House, 74–77 Great Russell Street, London WC1B 3DA

All rights reserved

© Dean Burnett, 2016

© Baroque Books & Arts®, 2016, 2025

Imaginea copertei: Haydn Cornner, *The President of the Moon*

(oil on board). © Portal Painters / Bridgeman Images

Conceptie grafică © Baroque Books & Arts®

Redactor: Ines Hristea

Lector: Nicoleta Valentina Arsenie

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Burnett, Dean

Creierul idiot / Dean Burnett;

trad. din lb. engleză de Mihai-Dan Pavelescu. - Ed. a 2-a, reviz.

București: Baroque Books & Arts, 2025

ISBN 978-630-6522-54-5

I. Pavelescu, Mihai Dan (trad.)

611

Tipărit la ARTPRINT S.A.

Niciun fragment din această lucrare și nicio componentă grafică nu pot fi reproduse fără acordul scris al deținătorului de copyright, conform Legii Dreptului de Autor.

*Dedic această carte tuturor oamenilor cu creier.
Care nu sunt ușor de suportat, așa că bravo vouă!*

INTRODUCERE

Cartea aceasta începe în același fel ca aproape toate interacțiunile mele sociale: printr-o mulțime de scuze detaliate și complete.

În primul rând, îmi cer iertare dacă o veți citi și nu vă va plăcea. Este imposibil să crezi ceva care să placă tuturor. Dacă aș fi putut face asta, aș fi fost deja conducătorul ales democratic al întregii lumi. Sau Dolly Parton.

Subiectele din această carte, care prezintă procesele stranii și specifice din creier, ca și comportamentele ilogice pe care le produc ele, constituie pentru mine o fascinație permanentă. De exemplu, știți că memoria noastră este egoistă? Poate credeți că ea reprezintă o înregistrare precisă a lucrurilor care ni s-au întâmplat sau pe care le-am învățat, dar nu e deloc așa. Adeseori memoria reglează și ajustează informațiile pe care le-a stocat pentru a ne face să arătăm mai bine, aidoma unei mame entuziaste, care subliniază ce minunat a fost micuțul ei Timmy în piesa de la școală, deși micuțul Timmy a stat pur și simplu locului, scobindu-se în nas și curgându-i balele.

Sau ce părere aveți despre faptul că stresul ne poate de fapt *crește* randamentul în executarea unei sarcini? Este un

proces neurologic, nu doar „ceva ce zice lumea“. Termenele-limită reprezintă una dintre modalitățile cele mai uzuale de a induce o stare de stres, care, la rândul ei, produce creșterea randamentului. Dacă ultimele capitole ale acestei cărți își vor îmbunătăți brusc calitatea, acum știți motivul.

În al doilea rând, deși teoretic aceasta e o carte de știință, îmi cer iertare dacă vă așteptați la o prezentare sobră și temeinică a creierului și a funcționării sale. Nu veți căpăta așa ceva! Eu nu provin dintr-un mediu științific „tradițional“; sunt primul din întreaga mea familie care s-a gândit măcar să meargă la universitate, darămite să rămână acolo și să-și ia și doctoratul. Tocmai aceste stranii înclinații intelectuale, atât de diferite de cele ale rudelor mele apropiate, m-au împins spre neuroștiință și psihologie, pe când mă întrebam „De ce mă comport eu așa?“. Până acum n-am reușit să găsesc un răspuns satisfăcător, dar am dezvoltat un interes considerabil față de creier și funcționarea lui, ca și față de știință în general.

Știința este produsă de oameni. În esență, oamenii sunt creaturi dezordonate, haotice și ilogice, în principal, din cauza felului în care le funcționează creierul, iar mare parte din știință reflectă asta. Cu mult timp în urmă, cineva a decis că scrierile științifice trebuie să fie întotdeauna elevate și serioase, iar noțiunea asta pare să se fi împământenit. Majoritatea vieții mele profesionale a fost dedicată contestării ei, iar cartea de față reprezintă dovada cea mai recentă a acestei ambiții.

În al treilea rând, doresc să-mi cer iertare față de cititorii care o vor utiliza ca material de referință și de aceea vor pierde vreo controversă cu un neurocercetător. În lumea științelor creierului, înțelegerea noastră se schimbă mereu. Pentru fiecare afirmație făcută în cartea aceasta, veți putea găsi probabil un studiu nou sau o cercetare recentă care o

contrazice. Dar, pentru a-i liniști pe cei care n-au mai citit literatură științifică, situația aceasta este destul de comună în toate domeniile științei moderne.

În al patrulea rând, dacă apreciați că creierul este un organ misterios și inefabil, situat la hotarul misticii, puntea dintre experiența umană și tărâmul necunoscutului etc., atunci îmi cer iertare: cartea aceasta nu vă va plăcea absolut deloc.

Nu mă înțelegeți greșit; nu există realmente nimic mai uimitor decât creierul omenesc, care este incredibil de interesant. Există totuși impresia bizară potrivit căreia creierul ar fi ceva „special”, mai presus de critici, cumva privilegiat și că înțelegerea noastră despre el este atât de limitată, încât abia dacă am explorat zona de suprafață a capacităților sale. Cu tot respectul, asta-i o prostie!

Creierul continuă să fie un organ intern din corpul uman și ca atare este un haos de obiceiuri, caracteristici, procese învechite și sisteme ineficiente. Din multe puncte de vedere, este o victimă a propriului său succes; creierul a evoluat în milioane de ani pentru a ajunge la nivelul actual de complexitate și drept urmare a acumulat o sumedenie de deșeuri, ca un hard-disk vechi pe care se găsesc software-uri vechi și descărcări la fel de vechi ce întrerup procesele de bază, așa cum sunt blestemele de mesaje pop-up ce ne oferă cosmetice cu reduceri de pe site-uri de mult defuncte, când nu încercăm decât să citim un mesaj.

Concluzie finală: creierul este failibil. O fi el sediul conștiinței și motorul întregii experiențe umane, dar în ciuda acestor roluri profunde este incredibil de haotic și dezorganizat. Ajunge să-l priviți ca să vă dați seama cât este de ridicol: seamănă cu o nucă mutantă, cu o budincă horror, cu o mânășă de box decrepită și așa mai departe. Este impresionant, neîndoios, însă departe de a fi perfect, iar *aceste imperfecțiuni influențează tot ce spun, fac și trăiesc oamenii.*

Cuprins

Introducere	7
1. Elementele de control ale minții	1 1
Cum reglează creierul corpul... și de obicei o face lată	
2. Darul memoriei (păstrați chitanța).....	4 2
Sistemul de memorie uman și caracteristicile lui bizare	
3. Frica: nu avem niciun motiv să ne temem de ea	85
Numeroasele moduri în care creierul ne face să ne fie constant frică	
4. Vă credeți deștepți, așa-i?	124
Enigmatica și complexa știință a inteligenței	
5. Ați prevăzut capitolul ăsta?	1 66
Proprietățile aleatorii ale sistemelor de observare ale creierului	
6. Personalitatea: un concept dificil.....	203
Proprietățile complexe și derutante ale personalității	
7. Îmbrățișare de grup!.....	24 1
Cum este creierul influențat de alți oameni	
8. Când creierul se strică... ..	286
Problemele de sănătate mintală și cum se produc ele	
Postfață	328
Mulțumiri	329
Referințe.....	331

& SAVOIR-VIVRE®

O colecție de formare și rafinare a personalității, *à la légère*, fără nicio declarație de intenție programatică.

Enciclopedii și alte lucrări capabile să corecteze micile imperfecțiuni și să răspundă la marile întrebări cu grație, umor și inteligență, pentru cititorii care își caută bucurii oneste într-o lume a speranțelor amânate.